

2022-05-01

Justitiedepartementet, Regeringskansliet
1033 Stockholm
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott – remissvar

Diarienummer Ju2022/00245

Stiftelsen Allmänna Barnhusets generella synpunkter på utredningen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i flera av utredningens bedömningar. Vi välkomnar ambitionen att öka socialtjänstens möjlighet att få ett bättre underlag för sina insatser för barn som begått grova brott, genom ökad användning av polisutredning enligt LUL 31 §. Utredningen konstaterar att det kräver en avvägning mot de skadliga effekter som en brottsutredning och eventuell bevistalan mot ett barn kan ha.

Utredningens hearing med kommuner visar att det inte är kommunerna som efterfrågar fler möjligheter att polisiärt utreda brott som begås av barn. De stora kommunerna säger sig redan använda den möjligheten, medan de mindre kommunerna rapporterar att de underutnyttjar den möjligheten på grund av bristande kunskap. Vår erfarenhet är att personalbrist och brist på ansvar för kunskapspåfyllnad och samverkan kring våld medför att insatser för kunskapspridning är kortlivade när det inte finns särskilda strukturer för att upprätthålla dem.

Den rättsliga utredningen och stöd och behandlingsinsatser från myndigheter och civilsamhälle är kommuniserande kärn. En satsning på att fler brott som begås av barn under 15 år ska utredas av polis måste därför samordnas med en satsning på ett utbyggt och välfungerande system för insatser för det barn som misstänks och utreds. Vi ser att samhällets arbete för att ”rädda barn från kriminellas utnyttjande av dem” och för att ”förebygga eller vända en kriminell bana” ofta inte fungerar. Utan ett väl fungerande sådant system riskerar en ökning av antalet brottsutredningar av barn under 15 år att få motsatt effekt. Vi har tidigare föreslagit att en aktör

ges uppdrag och mandat att samordna arbetet kring våld mot barn,¹ vilket även bör gälla arbetet för att förebygga att barn begår brott.

Utredningen ger förslag som syftar till att öka antalet åklagarinitierade utredningar av brott begångna av barn under 15 år. Det verkar motiverat, men vi vill påtala risken att förvärra läget för barnen i fråga om det inte samtidigt finns ett fungerande samarbete med kommunen och om det saknas insatser och kunskap för att stötta barnet och förhindra en negativ utveckling.

När det gäller de allra grövsta brotten gör åklagaren en grundligare utredning som prövas i domstol genom bevistalan. Vi välkomnar förslaget att en sådan bevistalan ska kunna överklagas och prövas på samma sätt som brottsutredningar. Vi efterlyser dock förslag på hur domstolen i dessa fall kan anpassas för att säkra barnets rätt att få sin sak prövad och för att inte öka risken för fortsatt brottslighet. En vanlig domstol är inte tillräckligt barnanpassad bara för att man tar fler pauser när barnet är med.

När det gäller frågan om samverkan instämmer vi med utredningen i att frågan om sekretess mellan inblandade myndigheter behöver utredas vidare. Framför allt saknas underlag om hur samverkan upplevs av de barn som är utsatta för den, både som målsägande och misstänkta. Samlokalisering genom att socialtjänsten har personal i polisens lokaler lyfts fram som en framgångsfaktor. Vi förordar en samlokalisering som utgår från socialtjänstens och barnens behov snarare än åklagarens och polisens. Barnahus borde vara en utmärkt modell även vid utredning av unga lagöverträdare.

Polisen har nyligen infört en ny utbildningsordning med fokus på brott mot och av barn. Det är oroande att den nya utbildningen är mindre omfattande än den barnförhørsledarutbildning som den ska ersätta, samt att den inte verkar ha föregåtts av någon barnkonsekvensanalys.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår

Att samverkan med stödjande rehabiliterande myndigheter ska vara ett krav för att åklagare ska kunna inleda en egeninitierad utredning av ett barn under 15 år enligt LUL 31 § punkt 3.

Att när barn under 15 år ska höras i domstol vid bevistalan vid misstanke om grova brott ska det ske i en domstol som är anpassad efter barns behov och förutsättningar. Barnanpassning behöver gälla inte bara tidsplaneringen utan även miljön, procedurer, språkliga nivån och bemötandet i domstolen.

¹ Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2019). Det fjärde rummet – En modell för stöd och behandling för barn som utsatts för våld och övergrepp. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Att ett barns vårdnadshavare även fortsättningsvis ska ha möjlighet att göra framställan om beivret för att misstanke om brott av barn som är under 15 år, för att möjliggöra att felaktiga misstankar kan avfärdas genom en gedigen utredning.

Att samverka mellan åklagare, polis och andra myndigheter kring barn som begår brott arrangeras med utgångspunkt i barnets behov och stödsystemets förutsättningar att hjälpa och förebygga brott, förslagsvis på barnahus som bör finnas i varje region.

En barnkonsekvensanalys av polisens nya utbildningsordning kring brott mot barn bör ske.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets synpunkter på utredningens förslag

Vi har avgränsat oss till att kommentera de förslag som har direkt inverkan på barnets rättigheter.

4.7.2 Presumtionsregeln i 31 § första stycket LUL tillämpas på avsett sätt

Vår bedömning: Den s.k. presumtionsregeln i 31 § första stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare förefaller tillämpas på avsett sätt. Brottsmisstankar som faller inom presumtionsregelns tillämpningsområde utreds i mycket hög utsträckning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning.

4.7.3 Bestämmelsen om socialnämndens möjlighet att initiera en § 31-utredning har inte fått avsedd tillämpning

Vår bedömning: Bestämmelsen i 31 § andra stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare synes inte tillämpas på avsett sätt. Anledningen härtill torde inte vara bestämmelsens utformning utan att det inom socialtjänsten finns bristande kunskap om bestämmelsens innebörd.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar delvis utredningens bedömning.

Den rättsliga utredningen och stödjande och brottsförebyggande insatser från kommun och civilsamhälle är kommuniserande kärn. Utredningens hearing med kommuner påvisar inte någon efterfrågan från dem på utökade möjligheter att polisiärt utreda brott som begås av barn under 15 år. De stora kommunerna sägs redan använda den möjligheten. De mindre kommunerna sägs underutnyttja den möjligheten och hänvisar till bristande kunskap i kommunen. Utredaren föreslår en satsning på kunskapshöjande insatser. Vår erfarenhet är att personalomsättning och brist på ansvar för kunskapspåfyllnad och samverkan kring våld ofta gör att insatser för kunskapsspridning är kortlivade om det inte finns särskilda strukturer med uppdrag att upprätthålla dem. Sådana strukturer finns oftare, men inte alltid i stora kommuner.

4.7.4 En § 31-utredning inleds ytterst sällan med motiveringen att det är av särskild betydelse med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse

Vår bedömning: Möjligheten att inleda en utredning enligt 31 § tredje stycket 3 lagen med särskilda bestämmelser om unga lag-överträdare utnyttjas i ytterst begränsad omfattning. Bestämmelsen har fått en tillämpning som är mer restriktiv än vad som varit avsikten vid dess tillkomst.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning.

4.7.7 Åtgärder för att säkerställa att brott som barn under 15 år misstänks för utreds i större utsträckning

Vår bedömning: Någon förändring av presumptionsregeln i 31 § första stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lag-överträdare bör inte göras.

Vårt förslag: I syfte att öka kunskapen om och kompetensen kring socialnämndens möjlighet att påkalla en utredning enligt 31 § andra stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare när ett barn under 15 år misstänks för brott ska kunskapshöjande åtgärder vidtas.

Det tidigare gällande kravet att en utredning enligt 31 § tredje stycket 3 lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare får inledas om det av andra skäl är av särskild betydelse med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse ska ändras. I stället ska gälla att en sådan utredning får inledas om det är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. Bestämmelsen ges således en mindre restriktiv utformning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår ett tillägg i 31 §: Utredning initierad av åklagare enligt tredje stycket ska planeras i samråd med kommunens socialtjänst.

Den åklagare som i en mindre kommun ökar antalet egeninitierade utredningar av brott begångna av barn under 15 år riskerar att förvärpa läget för barnet i fråga om det inte finns ett fungerande samarbete med kommunen eller insatser och kunskap i kommunen som kan ge stödåtgärder till barnet för att förhindra en negativ utveckling.

5.4.1 Bestämmelserna om bevistalan bör ändras

Vår bedömning: Övervägande skäl talar för att nuvarande bestämmelser om bevistalan bör ändras på så sätt att skuldfrågan för ett barn under 15 år som misstänks för brott ska prövas i domstol i fler fall än vad som sker i dag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i utredningens bedömning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår ett tillägg i 31 §: Utredning initierad av åklagare enligt tredje stycket ska planeras i samråd med kommunens socialtjänst.

I dessa allvarligaste fall blir det extra angeläget att det finns ett fungerande samarbete med kommunen och tillgång till insatser och kunskap i kommunen för att stötta barnet och förhindra en negativ utveckling.

5.4.2 Närmare om de utvidgade bevistalebestämmelserna

Vårt förslag: När en utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare har slutförts beträffande ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fem år ska åklagare begära prövning i domstol av frågan om den som misstänks för att före 15 års ålder ha begått brottet är skyldig. Bevistalan ska också väckas vid misstanke om ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott. En presumtionsregel med denna innebörd ska införas i 38 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. En bevistalan får väckas även vid misstanke om annat brott, om det finns synnerliga skäl för detta. Bevistalan ska dock inte väckas om särskilda skäl talar emot det.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår ett tillägg i 31 §: Utredning initierad av åklagare enligt tredje stycket ska planeras i samråd med kommunens socialtjänst.

Målsägandehänsyn är det tyngsta argumentet för ändringen av tredje stycket. Det kan vara motiverat att utöka möjligheterna att göra grundliga utredningar även vid till exempel seriebrottlighet, hög skaderisk, sabotage, olaga hot, falsklarm eller angrepp på tjänsteperson. Bevistalan riskerar dock att förvärra läget för barnen i fråga om det inte samtidigt finns ett fungerande samarbete med kommunen och om det saknas insatser och kunskap i kommunen för att stötta barnet och förhindra en negativ utveckling.

5.5.2 Åklagare ska ha rätt att på eget initiativ väcka bevistalan – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Det ska vara möjligt för åklagaren att, även utan framställan från annan behörig aktör, väcka bevistalan vid domstol. Bestämmelsen i 38 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska därför ändras på så sätt att åklagaren ges en självständig initiativrätt för bevistalan.

Åklagarens uppgifter i fråga om bevistalan ska, om det inte möter något hinder, utföras av åklagare som genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare är särskilt lämpad för uppgiften. Kravet i 11 § första stycket 1 åklagarförordningen (2004:1265) om att endast åklagare med viss befattning får utföra sådana uppgifter ska inte längre gälla.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer delvis, men föreslår ett att det utöver intresse och fallenhet ställs krav på kompetens.

Det är angeläget att dessa utredningar utförs i enlighet med barnets bästa, vilket kräver kunskaper om vad som förebygger brottslighet och gynnar en positiv utveckling hos unga lagöverträdare.

5.5.3 Framställningsrätten för socialnämnden och barnets vårdnadshavare – våra överväganden och förslag

Vår bedömning: Socialnämnden bör även fortsättningsvis ha möjlighet att hos åklagare göra framställan om att en bevistalan ska väckas.

Vårt förslag: Lagregleringen av ett barns vårdnadshavares möjlighet att göra framställan om bevistalan ska tas bort.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker utredningens bedömning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstryker förslaget och föreslår att ett barns vårdnadshavares möjlighet att göra framställan om bevistalan ska finnas kvar.

Att bevistalan bara kan väckas när åklagaren bedömer att bevisläget talar för en att barnets skuld till brott kan bevisas är problematiskt ur ett barnrättsperspektiv. Det är inte ovanligt att barn blir falskt anklagade och att sanningshalten inte utreds tillräckligt. En misstänkt straffmyndig person kan efter en nedlagd förundersökning och ett åklagarbeslut att inte väcka åtal anse sig rentvådd. Ett barn som utpekats utan att vara skyldig och som enbart genomgår en utredning enligt 31 § där skuldfrågan inte utreds har sämre förutsättningar att göra sig av med kvarstående misstankar om skuld.

5.5.4 Socialstyrelsens framställningsrätt ska i stället tillkomma Inspektionen för vård och omsorg – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Socialstyrelsen ska inte längre ha möjlighet att göra framställan om bevistalan. En sådan rätt ska i stället tillkomma Inspektionen för vård och omsorg.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

5.6.5 Gällande rätt innehåller inte någon möjlighet att döma ut en påföljd sedan en bevistaledom har fått laga kraft

Vår bedömning: En dom avseende bevistalan får rättskraft. Det är inte möjligt att, utifrån gällande rätt, bevilja resning av en sådan dom.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i bedömningen.

5.6.6 En dom beträffande bevistalan ska kunna undanröjas om det sedan domen fått laga kraft visar sig att gärningspersonen var straffmyndig – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Sedan en dom avseende bevistalan har fått laga kraft får åklagaren hos rätten ansöka om att domen ska undanröjas om gärningspersonen var över 15 år vid gärningen.

För att en ansökan om undanröjande ska beviljas krävs att åklagaren gör sannolikt att han eller hon inte i den tidigare rättegången hade kunnat åberopa en omständighet eller ett bevis till stöd för gärningspersonens ålder, eller att åklagaren annars haft en giltig ursäkt för att inte göra det.

Ansökan om undanröjande ska prövas av hovrätt om tingsrätt meddelat domen som ska undanröjas och annars av Högsta domstolen. En ansökan ska ges in inom ett år från det att åklagaren fick kännedom om den nya omständigheten eller det nya beviset.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

5.7.1 Utgången i ett bevistalemål kan ha stor betydelse

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i bedömningen.

5.7.2 Rättegångsbalkens bestämmelser om resning ska kunna tillämpas vid bevistalan – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Det ska vara möjligt att, under samma förutsättningar som gäller för brottmålsdomar i övrigt, bevilja resning av en bevistaledom som har fått laga kraft. Bestämmelserna i 58 kap. 2–7 §§ samt 9 och 10 §§ rättegångsbalken ska, i tillämpliga delar, gälla för ett sådant förfarande.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Vi välkomnar att möjlighet till överklagan införs och att förslaget också innebär att ett barn som inte är straffmyndigt inte ska kunna åläggas någon betalningsskyldighet vid eventuellt avslag.

6.2.7 Att förhöra barn som misstänks för brott – våra överväganden

Vår bedömning: Bestämmelserna om förhör med barn förefaller vara ändamålsenliga och några författningsändringar är därför inte påkallade. Polismyndigheten har nyligen inrättat en utbildning för fördjupning i bl.a. förhör med barn. Utgångspunkten bör vara att denna utbildning utvärderas inom de närmaste åren.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar delvis bedömningen. Vi är dock oroliga att den nya utbildningsordningen innebär en försämring för barn som utsatts för brott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår en barnkonsekvensanalys av den nya utbildningsordningen.

Utredningens analys bygger på enkät till polismyndigheterna om de barnförhørsledare som utbildats enligt den utbildningsordning som lades ned 2021, med 82 dagars utbildning. Det finns ingen utvärdering av den nya 30-dagarstutbildningen som ska ersätta den.

Det saknas barnkonsekvensanalys vad gäller avvägningen mellan behov att skyndsamt utreda och vikten av att inte skada det misstänkta barnet. Det finns underlag av behovet av skyndsamt, men saknas helt underlag vad gäller eventuell skada för barn av att förhöras på polisstation av icke tillräckligt utbildad personal.

Barn som begår brott är ofta i ett läge där påverkan av vuxenvärldens normer och attityder bryts mot kamratvärldens. Vilken skada ger det de barn som rekryterats att begå mindre brott, att de förhörs på polishus i rum med kala väggar och utan föremål som kan tas sönder eller kastas. En atmosfär som avses ha en ”avskräckande effekt”, enligt polisens enkätsvar. Kan det öka risken för att befästa en kriminell utveckling genom att det gäng som förmått barnet att begå brottet får fler hållhakar på barnet genom att detta ökar den kriminella statusen och därmed även risken för att ytterligare kunna utnyttjas? Kan ett bemötande av barnet som hårdare och äldre än det är förstärka samhörigheten med det kriminella gänget och bidra till en kriminell identitet och därmed göra att barnet far mer illa än om det bemöttes som det barn det är?

6.3.6 Bestämmelserna om socialtjänstens närvaro vid förhör med barn som misstänks för brott bör skärpas – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Kravet på att en företrädare för socialtjänsten ska närvara vid förhör med ett barn som har fyllt 15 år men inte 18 år skärps. Vid förhör med den som inte har fyllt 18 år och som är misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa ska en företrädare för socialtjänsten närvara om det inte finns särskilda skäl som talar häremot. En förutsättning är, liksom är fallet i dag, att det kan ske utan men för utredningen.

Även vid förhör med barn under 15 år som misstänks för brott skärps kravet på socialtjänstens närvaro. Kravet innebär att en företrädare för socialtjänsten ska närvara vid ett sådant förhör. Är det fråga om en utredning enligt 31 § första eller andra stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare krävs synnerliga skäl för att en företrädare för socialtjänsten inte ska närvara och om det gäller en utredning enligt tredje stycket i nyss-nämnda paragraf krävs särskilda skäl för att en sådan företrädare inte ska närvara.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att socialtjänsten ska åläggas att tillhandahålla stödsinsats till barnet direkt och parallellt med utredning.

Vi välkomnar att socialtjänsten inte ska kunna avstå att närvara vid förhör för att de redan har kännedom om barnet eller redan utrett barnets behov.

Socialtjänsten har dubbla uppdrag vid närvaro under förhör – å ena sidan att samla underlag för yttrande och ev. insats till barnet och dess familj, inklusive risk och skyddsbedömning och eventuellt att lägga förslag om tvångsinsatser, å andra sidan att ge barnet stöd att hantera situationen och få information om sina rättigheter.

Även om socialtjänstens medverkan inte är en del av utredningen av brottet och även om socialtjänsten är fristående från åklagare och polis torde det inte vara ovanligt att socialtjänstens närvaro vid förhör av ett brottsmisstänkt barn kommer bli underlag för tvångsinsatser, till exempel akut omhändertagande eller placering om det framkommer att barnet lever i en kriminell miljö. I vart fall torde en handläggares närvaro uppfattas så

av barnet och dess vårdnadshavare, att de är närvarande för att kolla om barnet kan bo hemma eller ska omhändertas.

Det ställer stora krav på en utredare från socialtjänsten att ha båda rollerna. Vi skulle önska att det fanns krav på närvaro av både stödperson och handläggare/utredare, eller alternativt att ha krav på medverkan av barnombud som kan förklara och underlätta för barnet att ta till vara sina rättigheter.²

6.4.5 Ett ytterligare krav bör ställas på innehållet i ett yttrande från socialnämnden – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Bestämmelsen i 11 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska kompletteras med en skyldighet för socialnämnden att i ett yttrande över en ung person som misstänks för brott också redovisa i vilken utsträckning han eller hon har fullgjort en tidigare utdömd påföljd avseende ung-domstjänst eller ungdomsvård.

Vår bedömning: I syfte att inom socialtjänsten öka kunskapen om och kompetensen kring utfärdandet av socialnämndens yttranden enligt 11 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare bör kunskapshöjande åtgärder vidtas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

6.5.3 Det misstänkta barnets rätt till insyn i en § 31-utredning behöver förtydligas – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Bestämmelserna om rätten till insyn för ett barn under 15 år som misstänks för brott och barnets juridiska biträde när det genomförs en utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska förtydligas. Barnet och det juridiska biträdet ska fortlöpande få del av det som framkommer i utredningen, om det kan ske utan men för utredningen. När utredningen har slutförts har barnet och det juridiska biträdet rätt att ta del av allt som förekommit vid utredningen, med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 och 3 a §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det misstänkta barnet och det juridiska biträdet har rätt att på begäran få en papperskopia av utredningsprotokollet om en bevistalan enligt 38 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare väcks.

Vår bedömning: Någon förändring av bestämmelsen i 37 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, varigenom framgår att socialnämnden ska få utredningsprotokollet när en utredning enligt 31 § i lagen har avslutats, bör inte göras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

Förslaget överensstämmer väl med artikel 40 i barnkonventionen.

I utredningens hearing framkommer att några kommuner önskat att polisen skulle maska överskottsinformation i förundersökningsprotokollet som rör personuppgifter

² Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2019). Stöd och behandling för barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp – Projektrapport och förslag till en modell. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

för andra personer som ingått i utredningen när utredningen delges socialnämnden. Att det förslaget nämns visar på ett behov av ett förtydligande och kunskaphöjning i vissa kommuner vad gäller socialnämndens sekretess vid delgivning av § 31-utredningen till barnet.

6.6.5 En möjlighet för målsäganden att få ett juridiskt biträde när ett barn under 15 år misstänks för brott – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: När en utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare har inletts eller återupptagits ska vad som gäller för förordnande av ett målsägandebiträde enligt lagen (1988:609) om målsägandebiträde och för förordnande av en särskild företrädare för barn enligt lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn gälla.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Det är rimligt att den som utsatts för brott av en icke straffmyndig ska ha samma rätt till målsägandebiträde. Även om det kan leda till obalans vid lättare brott.

6.7.5 Samverkan mellan myndigheter fungerar i allt väsentligt tillfredsställande – våra överväganden

Vår bedömning: Samverkan mellan berörda myndigheter när det gäller barn som misstänks för brott framstår i allt väsentligt som välfungerande.

Det kan finnas anledning att, i annat sammanhang, överväga om det behövs ytterligare sekretessbrytande bestämmelser som gör det möjligt för samverkande myndigheter att sinsemellan dela information om barn som misstänks för brott och därigenom förbättra förutsättningarna för samverkan.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar delvis bedömningen.

Det är glädjande att kommuner och polismyndigheterna i utredningens underlag är positiva till hur samverkan fungerar. Vi delar inte dessa erfarenheter. Framför allt saknas underlag om hur samverkan upplevs av barn som är utsatta för den, både som målsägande och misstänkta.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar förslaget att sekretessfrågan utreds vidare.

Samlokalisering genom att socialtjänstens har personal i polisens lokaler lyfts i utredningen fram som en framgångsfaktor. Vi förordar en samlokalisering som utgår från socialtjänstens och barnens behov snarare än åklagarens och polisens. Barnahuset borde vara en utmärkt modell vid även utredning av unga lagöverträdare.

7.6.2 Ett drogtest bör få genomföras om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser

Vårt förslag: Om ett barn är skäligen misstänkt för att före 15 års ålder olovligen ha brukat narkotika, ska ett drogtest få genomföras om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för barnet.

Vår bedömning: Någon förändring i fråga om vem som ska fatta beslut om drogtest av barn under 15 år bör inte göras. Beslut ska således även framöver fattas av åklagare.

Kunskapen om möjligheten att genomföra drogtest av barn under 15 år som misstänks ha brukat narkotika förefaller åtminstone delvis vara bristfällig inom socialtjänsten och hos Polis-myndigheten. Kunskapshöjande insatser bör därför övervägas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Det är viktigt att drogtest enbart får motiveras med sociala behov. Enligt artikel 16 i barnkonventionen får inget barn utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- eller familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. Den rätten behöver vägas mot artiklarna 24 och 39 och barnets rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård och till rehabilitering, i detta fall insatser för att bryta ett narkotikaberoende.

8.5.2 Närmare om möjligheten att förordna om ungdomstjänst genom strafföreläggande

Vårt förslag: Förutsättningarna för när ungdomstjänst ska aktualiseras ska vara desamma vid utfärdande av strafföreläggande som när påföljden bestäms till ungdomstjänst genom dom.

En förutsättning för att åklagare ska få utfärda ett strafföreläggande avseende ungdomstjänst är att ett yttrande enligt 11 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare föreligger.

Ett strafföreläggande avseende ungdomstjänst ska delges den unge vid ett möte med åklagare.

Bestämmelserna om undanröjande av ungdomstjänst ska vara tillämpliga när ungdomstjänst förordnats genom ett strafföreläggande.

Strafföreläggande avseende ungdomstjänst kan inte godkännas av ombud.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Kortare handläggningstid och utgår från den unge lagöverträdarens behov och syftar inte till att utvidga tillämpningsområdet för när ungdomstjänst ska väljas som påföljd.

8.6.2 Det bör införas en rätt för målsäganden att underrättas efter ett godkänt strafföreläggande – våra överväganden och förslag

Vårt förslag: Målsägande ska tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om att ett utfärdat strafföreläggande har godkänts. En bestämmelse härom ska tas in i förundersökningskungörelsen. Dessutom införs en skyldighet i strafföreläggandekungörelsen för den myndighet som har utfärdat ett strafföreläggande som har godkänts att, för en målsägande som begärt det, ombesörja en sådan underrättelse.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

9.5.2 Bestämmelserna om användning av tvångsmedel mot barn bör inte ändras – våra överväganden och förslag

Vår bedömning: Det finns inte något så tydligt behov av att utvidga möjligheterna att företa beslag, husrannsakan eller kropps-visitation mot barn under 15 år att en lagändring är påkallad.

Vårt förslag: Kunskapen om och kompetensen kring det regelverk som i dag gäller för användande av tvångsmedel mot barn under 15 år ska höjas inom Polismyndigheten. Det närmare genomförandet av sådana kunskapshöjande insatser bör myndigheten svara för.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i bedömningen och tillstyrker förslaget.

10.4 Konsekvenser för barn

Vår bedömning: Vi har analyserat våra förslag utifrån barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Förslagen bedöms vara för-enliga med rättigheterna i konventionen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer delvis i bedömningen, men saknar underlag från barns egna perspektiv eller erfarenheter, både som brottsutövare och brottsutsatt.

Det är olyckligt att barns röster saknas i denna viktiga utredning. Vad anser brottsmisstänkta barn om sina möjligheter att få sin sak prövad och uttrycka i ett opartiskt organ, med tanke på att det inte finns krav på anpassning av domstolen till barnets särskilda förutsättningar. Barns röster har tidigare kommit till tals i exempelvis Barnombudsmannens årsrapport 2013.³

Ärendet har beretts av Bengt Söderström.

Stockholm 2022-05-02

Anne-Marie Brodén
Ordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare

³ Barnombudsmannen (2013). Från insidan - Barn och unga berättar om tillvaron i arrest och häkte. Barnombudsmannen.